

Norges Blindforbund
– synshemmedes organisasjon

SAMFERDSELSDEPARTEMENTET	
AVD./SEK.: PTS	S.BEH.: JKF
31 JULI 2008	
S.NR.: 07/24-34	
ARKIVKODE: 835.5	AVSKREVET:

Høringsvar – rapport om digital dividende

fra Norges Blindforbund

Det vises til utlyst høring i forbindelse med rapport om digital dividende.

Norges Blindforbund ønsker å poengtere viktigheten av å sette av plass i frekvensbåndet til tjenester som tilgjengeliggjør fjernsynsmediet for personer med funksjonsnedsettelse. For synshemmede menes spesielt i dette tilfellet tjenestene lydteksting og synstolking, men det bør samtidig tas høyde for at nye eller lignende tjenester utvikles i fremtiden.

Hva er lydteksting og synstolking?

Hørselshemmede har tradisjonelt vært godt ivaretatt mht. teksting og egne programmer med tegnspråk. Synshemmede blir i stor grad glemt hva angår tilrettelegging av visuelle medier. Det er det ingen grunn til, da blinde og svaksynte ser minst like mye på TV som seende. Like viktig som teksting for hørselshemmede er derfor synstolking og lydteksting for synshemmede, som i stor grad går glipp av viktig visuelt innhold i fjernsynsprogrammene.

Synstolking betyr å gi seerne tilgang til et ekstra lydspor der forklaringer til TV-bildene er lest inn. Dette kan også gjøres på kino og DVD-filmer, og tilgjengeliggjøre informasjon og underholdning til synshemmede på en helt ny måte. Norske synshemmede har til nå bare kunnet oppleve synstolking som del av spredte prosjekter, eller ved å kjøpe DVD-filmer i for eksempel Storbritannia. Tilbakemeldingene på tilbudet har imidlertid vært ekstatisk, med uttalelser som *"Det var som å se film før jeg mistet synet!"*

Lydteksting er et annet tilbud som kan hjelpe synshemmede til å få mer ut av TV-programmene. Her blir tekstingen som seerne kan lese på skjermen omgjort til tale ved en syntetisk stemmegenerator. Dette gjøres hos TV-kanalen, som så sender lydsignalet ut til de seerne som på sitt mottakerutstyr velger å motta dette. Slik kan også synshemmede få oversettelse av det som sies på et fremmed språk, for eksempel når russere eller kinesere intervjues i nyhetssendingene. Dette er noe

synshemmede hittil ikke har hatt mulighet til å få med seg, og de går dermed glipp av viktige poenger og ofte store deler av fjernsynsprogrammene fordi de ikke kan språket som snakkes.

Det er det samme utstyret som brukes av TV-stasjonen for å sende ut synstolking og lydteksting.

Situasjonen i andre land

Gjennom digitalt mottakerutstyr kan seerne selv velge om de vil lytte til det alternative lydsporet, og dette systemet er allerede i bruk på tre TV-kanaler i Sverige. Også i land som Nederland brukes lydteksting mye. Det er den samme teknologien som kreves for å formidle lydteksting og synstolking, og innføringen av digital TV gjør denne typen tjenester langt enklere og rimeligere å tilby.

Ved lydteksting gis det imidlertid ingen forklaring av fjernsynsbildene, og det er også vanskelig å følge med på hvem som snakker siden alt leses opp av den samme datastemmen. Lydteksting egner seg derfor til programmer der synstolking ikke er tidsmessig mulig. Eksempler er nyhetssendinger og andre direktesendte programmer. Tilbud om lydteksting fjerner på ingen måte behovet for synstolking.

Synstolking (audio description) er et lovfestet tilbud på lik linje med teksting for hørselshemmede i blant annet Storbritannia, hvor en stadig økende prosentandel av fjernsynsprogrammene hos større kanaler kreves synstolket. For tiden er denne andelen på 10 %. I Storbritannia blir også kino- og DVD-filmer synstolket.

Blinde og svaksynte ser også TV

Undersøkelser i flere land viser at blinde og sterkt svaksynte benytter seg av fjernsynsmediet minst like ofte som resten av befolkningen, og at de følger et minst like bredt spekter av programtilbudet. Tatt i betraktning hvor mye av innholdet i et fjernsynsprogram som formidles gjennom bildene, viser dette med all tydelighet hvor viktig fjernsynsmediet er blitt som informasjons- og underholdningskanal for hele befolkningen, også synshemmede.

Siden synshemmede heller ikke har mulighet til å tilegne seg informasjon fra en rekke alternative kilder, som trykte medier, blir utestengningen fra allment kringkastet informasjon enda tydeligere. For at fjernsynsmediet så langt som mulig skal gjøres tilgjengelig for blinde og svaksynte, ber

Norges Blindforbund om at synstolking og lydteksting tas inn som et krav for norske TV-kanaler.

I første omgang ber Blindforbundet om at det settes av plass til et ekstra lydspor for hver norske TV-kanal i frekvensnett, noe som er helt nødvendig for å muliggjøre utsendelse av lydteksting eller synstolking fra TV-stasjonene.

Oppfølging av gode intensjoner

Norges Blindforbund ser det som gledelig at regjeringen allerede fremhever viktigheten av å tilpasse fjernsynsmediet til behovene til personer med nedsatt funksjonsevne, deriblant synshemmede.

Det vises her til blant annet St. melding 6 (2007-2008), etter høring om allmennkringkastingsplakat for NRK:

Under pkt. 3.4.3, underoverskrift: "Teksting og tilrettelegging for særlege grupper"

"...Departementet viser vidare til Norges Blindforbunds ønskje om at NRK tek i bruk lydteksting og synstolking. Departementet vil understreke at det i NRK si unike rolle som lisensfinansiert allmennkringkastar ligg ei særleg plikt til å tilpasse tenestetilbodet til behova til personar med nedsett funksjonsevne. Den digitale teknologien opnar i så måte for nye moglegheiter. Departementet forventar at selskapet nyttar dei moglegheitene den teknologiske utvikling gir for dette.

*Etter departementets syn omfattar formuleringa i plakaten langt på veg dei omsyna som blir framheva av organisasjonane. Dersom det skulle bli aktuelt å leggje meir konkrete føringar på NRKs tilbod til desse gruppene, vil det vere mest nærliggjande å innarbeide dette i vedtekten.
..."*

Det er blitt snakket mye om universell utforming fra departementenes side, og da må det også tilrettelegges for de tilpasninger som vil gi alle grupper mulighet til å ta del i samfunnet. Norges Blindforbund forventer dermed at departementene og Stortinget nå følger opp sine gode intensjoner.

For at synstolking og lydteksting skal kunne etableres, må det settes av egen plass i frekvensnett til dette, i form av en ekstra lydkanal for hver TV-kanal.